

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, november 29.

Törvénytárgyalás.*

Irta: Dr. Jancsó György kolozsvári egyetemi tanár.

A horvát obstrukcióval szemben a »Pesti Hírlap« november 19-iki vezércikke kimutatta, hogy az 1868-iki XXX. törvény helyes értelmezése nem engedi meg a magyar országgyűlésen a horvát nyelvű tárgyalást és hogy hibát követtek el, eddig is, hogy ezt elnézték. E nagyértékű cikknek igaza van. Az írójának érdeme, hogy figyelmesen olvasta az 1868: XXX. törvénycikket s fölfedezte a kapcsolatot a 35-ik és az 59-ik szakaszok között. Mi is erre az egyedül helyes alapra állunk és megalapozván azt szilárdul, megvonjuk a törvény keretén belül a jogkövetkeztetést; még pedig egészen más eredménnyel, mint az idézett cikk írója.

Előre is jelezzük, hogy mi egyszerű törvénytárgyalást adunk. De meggyőződésünk, hogy ha az arra hivatott tényezők ezt követik és szigorúan — amint azt különben a törvény kötelező ereje is megköveteli — betartják; a horvát obstrukció lehetetlenné válik most és a jövőben, még pedig akár horvát-, akár magyar nyelven kíséreljék is azt meg.

Nézetünk szerint a horvát obstrukció úgy vált lehetővé, hogy az 1868: XXX. t. c. 59. §-ának alkalmazásánál figyelmen kívül hagyták a 35. §-t, holott e kettő szorosán összefügg és egymást kiegészíti. Azzal ugyanis tisztában kell lennünk, hogy a horvát obstrukció sorsát nem a házszabályok ilyen, vagy amolyan kezelése, hanem az 1868: XXX. t. c. helyes értelmezése és ami természetszerű: ennek a betartása dönti el.

Már most a horvát képviselőknek a magyar parlamentben való jogait az idézett törvénycikk 35. és 59. §-ai, valamint az utóbbi §-sal megegyezően az 1868: 44. törvénycikk 29. §-a állapítják meg.

Az 1868: XXX. törvénycikk e két szakasza közül a 35. §. a horvát képviselők jogkörét, az 59. §. pedig ennek gyakorlási, kifejezésre juttatási módját,

* A politikai helyzet csomópontját az egyszakaszos törvényjavaslat mellett is a horvát obstrukció képezi. Ha ezzel az egy paragrafussal sikerül is dűlőre juttatni a kiegyezés ügyét, a horvát obstrukcióval ezután is számolni kell. Éppen ezért a horvátoknak a képviselőházban való magatartása s annak a jövőben való irányítása elsőrendű érdeklődést követel a politikai világtól. Ezen a címen méltán tarthat igényt az érdeklődésre ez az érdekes »Törvénytárgyalás« is, mely az Ellenzékben látott napvilágot. (Szerk.)

más szóval: a tőlük használható nyelvet állapítja meg.

A 35. §. szószerint így hangzik: »Horvát-Szlavon- és Dalmátországok képviselői személyes nyilatkozási és szavazási jogukat mindazon ügyek tárgyalásánál, melyek a fennebbi szakaszokban közöseknek ismertettek el, szintén önállóan, utasítás nélkül, éppen úgy gyakorolják, mint a közös országgyűlés többi tagjai«, E §. egészen világosan mondja, hogy a horvát képviselőknek személyes nyilatkozási és szavazási joguk van és semmi egyéb.

Az a körülmény, hogy eme §. a horvát képviselők nyilatkozási jogát bizonyos vonatkozásban egyenlősíti a magyar képviselők beszédjogával, még nem teszi azt ezzel minden tekintetben egyenlővé; mert ez az egyenlősítés csak a horvát képviselőket megillető nyilatkozás önállóságára, utasítástól való függetlenségére vonatkozik.

Az már most a döntő fontosságú kérdés, hogy mit ért a törvény és tehát mit értsünk mi a »nyilatkozási jog« alatt? Felfogásunk szerint semmiesetre sem a szabad, a korlátlan beszélhetést, vagyis az ezt főként kitevő tényállításokat, érveléseket és bizonyítást, szóval a tüzetes vagy tetszés szerinti terjedelmű megokolást, hanem jelenti egyszerűen azt az akaratkijelentést, hogy valamit helyeslünk, kívánunk, akarunk, ohajtunk, — vagy nem. A nyilatkozási jog nem jelent többet, mint amit a szavazási jog. Mind a kettő elhatározott akaratunknak a külvilággal való közlése. Csakhogy míg a szavazás többek akaratának a mennyiségi és számszerű megállapítására szolgál, addig a nyilatkozás az egyes akaratát juttatja kifejezésre.

Következik ezekből, hogy mert a törvény a horvát képviselőknek szabad szólásjogot kifejezetten sehol sem ad; de hallgatóság sem ad, mert e kérdést nem mellőzi hallgatással, amiből aztán esetleg a tetszés szerinti szólásjog következtethető lett volna, hanem ellenkezően: azt kifejezetten szabályozza és pedig egyszerű nyilatkozási jogként, ismételjük, következik ezekből, hogy a törvény kifejezett rendelkezése szerint a horvát képviselőket a magyar parlamentben nem illeti meg a szabad szólás joga, annál kevésbé pedig az obstrukció fegyvereként szolgáló korlátlan beszéd joga.

E magyarázat helyessége mellett bizonyít az 1844 2. t. c. 3. §-a is.

Ha tehát a horvátok a 35. § nyílt rendelkezésétől eltérnek és a nyilatkozási jog határát túllépik, ezt, mint törvénytelen cselekményt, kötelessége a parlamenti beszédjog törvénytörvényes gyakorlását ellen-

őrző elnököknek visszautasítani és szükség esetén meggátolni.

Hogy törvényileg megállapított illeténi jogkör mellett az 59. § megengedi, miszerint a horvát képviselők »mind a közös országgyűlésen, mind annak delegációjában a horvát nyelvet is használhatják« — ez nézetük szerint nem bír valami különös fontossággal és épenséggel nem szolgálhat obstrukciós alapul: mert a horvát nyelv használata éppen úgy, mintha a horvát képviselők a magyar nyelvet használnák, — kell, hogy a nyilatkozási jog keretén belül maradjon. Ámbar az is igaz, hogy a törvény nem állapítja meg olyan kizárólagosan (exclusive) a horvát nyelv használhatóságát, amiként azt most, visszaélésképpen, a horvát képviselők gyakorolják, mert ez esetben a törvénynek úgy kellene szólnia: »a horvát nyelvet használhatják«.

Ha magyarázatunkra azt mondanák, hogy az nagyon a törvény kifejezéseire, betűihez tapad, úgy ismerjük, hogy ez így van; mert így is kell lennie, ez lévén a nyelvtani magyarázat természete. Régi tudományi tétel, hogy a törvény szavaiból, kifejezéseiből kell elsősorban a törvényhozó akaratát kihámozni. És kérdjük, nem ugyanezt teszik-e a horvátok is? Nem az »is« szócska-e az az archimedesi pont, amelyre támaszkodva, fel akarják a magyar parlamentárizmust forgatni? Quod uni justum, alteri aequum.

Amde térjünk át a másodsorban következő észteni (logikai) magyarázatra. Itt a legis ratio az irányadó. A logikai magyarázat azt kutatja és állapítja meg, hogy a törvény céljának megfelelően, a józan ész szabályai szerint mit akart a törvényhozó kifejezni. Kérdünk minden ép eszű embert, akarhatta és akarta-e a magyar törvényhozás a horvát nyelv használhatóságát a célból a saját törvénytárába iktatni, hogy ezzel legféltettebb kincsét: parlamentárizmusát tönkre hagyja tenni? Öngyilkossági szándék nélkül ezt nem akarhatta. És hogy nem is akarta, fényesen bizonyítja a 35. §, mely a horvát nyelv használhatóságát az egyszerű nyilatkozási jog körére szorítja.

Előttünk tehát tisztán áll, hogy a horvát nyelv, de sőt a magyar nyelv használhatóságának is a korlátlanágát a 35. § a horvát képviselőkkel szemben a közös ügyek tárgyalásánál kizárja.

Az már most a kérdés, hogy ki szerezzen a 35. §-nak érvényt és ki zárja ki az ebbe ütköző horvát szóáradatot, amely téves elnézésből keletkezett és nőtt nagygyá?

Semmi kétség, hogy ez a képviselőház elnökeinek a feladata. Szeretjük

hinni, hogy a törvény helyes értelmezése és alkalmazása tekintetében itt nem fognak nehézségek támadni. Ha lehet a Papa male informato ad Papam melius informandum fordulni, ugy ez talán meg van engedve a magyar képviselőház elnökeivel szemben is.

Azt is szeretjük hinni, hogy nem leszünk továbbra is tanui annak az olympusi tragikomédiának, hogy a törvény, vagy házszabály értelme fölött az elnökség tagjai nyilvánosan hajba kapnak. Az Olympus istenei hajdan megengedhették maguknak ezt a mulatságot, ám bator ha több volt kettőnél, ott is közbecsapott Jupiter tonans. De e sáros földtekén mi, szegény magyarok, még nyomorúságosabb viszonyaink közepette, belepustultunk ebbe a játékba.

És minden az egyéni felfogás, az egyéni vélemény tiszteletének a címe alatt. Tisztelettel kérdezzük, mit szólnának ahoz, ha egy ország romlását okozó csatavesztést a vezérek azzal menetegetnék, hogy tisztelték egymás egyéni felfogását.

A magyar állam nemcsak a horvát »testvérek«-nek, de a saját fiainak sem engedheti meg, hogy ezer éves, sok vérrrel és még több szenvedéssel megszerzett és fentartott alkotmányát egy »is« szócscsa segítségével tönkretegyük.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 29.

Elnök: Justh Gyula. Bejelentette, hogy Potocsnyák Ferenc horvát képviselő a magyar országgyűlésre szóló mandátumáról lemondott.

Napirenden van az

egyszakaszos törvényjavaslat.

Vrbanics Ferenc az első szónok. Horvátul beszél a javaslat ellen.

Beszéde közben Bozóky Arpád, Markos Gyula és mások közbekiáltották: »Elég volt már, nem értjük! Magyarul!«

Elnök hosszan csenget és figyelmezteti a zajongókat, hogy Vrbanics nem tért el a tárgytól, joga van tehát beszélni.

Markos Gyula: De nem értjük! Ne beszéljen tovább.

Elnök: Markost rendreutasítja.

Vrbanics folytatja horvát beszédét s a legnagyobb csendben egyszer csak a terem közepén elkiáltja magát *Endrey* Gyula, a hőmezővársárhelyi képviselő:

— Seczko jedno! (Mindegy.)

Hosszas derűtség keletkezett a közbeszólásra. Maguk a horvátok is nevettek, a folyósón pedig gratuláltak *Endrey*nek közbeszólásához, mert ámbár egy kukkot sem tud horvátul, apocps-ra jött a közbekiáltása: Vrbanics ugyanis éppen arról beszélt, hogy amilyen magatartást követtek az osztrákok a magyarokkal szemben, ugyanolyan tanusítanak a magyarok a horvátokkal szemben.

Hock János: Végzetes hibának tartaná, ha bárki is hozzájárulna a parlamenti viszonyok elfajulásához azzal, hogy az obstrukciót támogassa még a felszólalásaival is, de ez nem zárja ki, hogy jogos kritikát ne gyakoroljon. Magyar ember olyasmire sem vállalkozhatik, hogy jelen helyzetben a népnek hitét, bizalmát a nemzeti intézmények iránt megingassa. Szól emián Polónyiról, aki olyan óriási paragrafustömeeggel állt ide, hogy ő azon keresztülgázolni nem akar. Aggodalma különösen oda irányul ezen javaslatnál, hogy ez az egyszakaszos javaslat egy nemzetellenes kormány kezé-

hez precedensül szolgálhat és nekünk egyetlen fegyver a parlamentárizmus.

Közbeszólások: Elfogadjá-e, vagy nem a javaslatot?

Hock János: Igenis elfogadom, mert az ország jelen gazdasági és politikai viszonyai között hiba volna ezt meg nem tenni. (Éljen zés.) Ne nagyon bizzunk az osztrákban, a magyar nép sohasem bizott benne, még a dal is azt mondja:

— Ne higgy pajtás a németnek! (Derűtség.)

Hasonlítunk mi a mi mostani helyzetünkben a kereszténység elő századának tétlen rajongóihoz, akik kimentek a sivatagba s ott köldökeiket nézték s észre nem vették a közelgő számumot. A mi politikusaink ne álmodozzanak, hanem cselekedjenek, gyakorlati politikát folytassanak. Ki tudja, nem-e csapda ez a mai helyzet, nem-e azért készült, hogy a magyar nép bizodalma elforduljon a függetlenségi zászlótól. De az bizonyos, hogy a mai helyzet két törékeny emberéletre van építve: az egyik a korona bizalma, a másik a Kossuth név varázsa. (Mozgás, helyeslés.)

Adja Isten, hogy mind a kettő még sokáig maradjon fenn. De nem nyughatik bele abba, hogy Kossuth személyéhez legyen kötve a mi jövőnk. Intézményeket követel. Hiszen Kossuth Lajost is becsapták az osztrákok. És ámbár ő maga rábizná vagyonát, életét, mindenét Kossuth Ferencre, akiben bizik, de hazája sorsát egy-egy emberéletnél erősebb intézményre akarja bízni. Ki tudja, nem jön-e ismét egy Fejérváry s addig kiszedegetik a függetlenségi oroszlanok metszőfogait s elviszik a schönbrunni kertbe abroncsot ugrani.

Endrey Gyula: Ellenségeink ugrálnak abroncsokat.

Hock János: Lassan átváltozunk 67-sekké!

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nagy István anyja.

Irta: Carmen Sylva.

Moldva felső részén ma is látható még a hajdani Német vár romja.

Mikor még István, Moldva vitéz fejedelme lakott benne, messze földre ismeretes volt és bevehetetlen fészeknek tartották.

Ötvenszer ütközött meg e vitéz fejedelem, védte hazáját, mindenáron nagygyá akarta tenni s Isten is segítette őt.

Nemcsak hazáját védte, de hitét is! Védőbátyja volt ő keleten a kereszténységnek, melyet az egyre terjeszkedő török elpusztítani igyekezett.

Nehéz napok jártak akkor Alsó Szina vidékére, mert a törökök, kozákok és tatárok folytonosan zavarták a békét. István vajda bizott erejében s a népe bizott benne.

Ama napon, melyen történetkénk kezdődik, Istvánnak ismét ütközete volt. A vár alatt elterülő völgyben csapott össze bátor csapata az ellenséggel. Ezuttal nem volt sikere.

Fegyverének dicsősége foszladozni kezdett,

serege hátrált; úgy látszott, hogy már-már letűnik szerencsecsillaga.

A várban két asszony maradt: ifju neje és édesanyja. Az ifju fejedelemné aranszöke hajával szegélyezett orcáján mély fájdalom tükröződött; ki-kitekintett ablakán a vár alatt elterülő völgybe . . . merően nézte férje seregét, majd tenyereibe temetve arcát, nem akart látni semmit.

István anyja erősen állt, mereven nézett le a völgybe. Mintha villámokat szórtak volna szeméi, olyan volt arca, melynek erősen görbe orra, sötét szemöldöke saskifejezést adott.

Egész nap nem volt nyugta: még az evésről is megfeledkezett. Néha fiatal menyé vállára támaszkodott; átölelve vigasztalta és bátorította őt.

A vajda serege hátrált, egyre közeledett a vár felé.

— Anyám! . . . megölik . . .

— Istvánnak még naplemente előtt győzni kell!

S e biztatás visszatartotta egy időre a fiatal nő könnyeit.

A harc folyik. Az est gyorsan közeledik; birodalmába keríti az árnyék a közeli ligeteket. A láthatár kisebbedik, az ablakok elmosódnak. Sötét van. A két asszony figyel. Siri csend van

a várban, hogy a legkisebb zaj sem vonja el figyelmüket a völgyben történőktől.

Zaj veri föl a siri csendet; patkózörej, lönyerítés, — valaki bebocsátást kér.

— Anyám, István jól Biz'os vagyok, hogy ő! Jer, nyitassuk föl a várkaput.

Az anya kézen fogja menyét, az ablakhoz vezet s kikiált a sötétbe!

— Ki az?

— Én, István, a te fiad!

— Az én fiam? Ki vagy te idegen, hogy dicső fiam várába bebocsátást kérsz?

— Anyám! Engedj be, én fiad vagyok! Seregem megverték, sebeim sajognak, a törökök halálra keresnek.

— Nem az én fiam, aki kívülről beszél! Az én fiam nem így szokott visszatérni a harctérről. — Fiam még távolban, kardja emberéletet olt. Ha pedig mégis te volnál, fiam, ha irva vagyon, hogy el kell viselnem e szégyent, e fájdalmat, ekkor tudd meg, hogy nálam nincs mit keresned. Ha nem győztél, halj meg a csatatéren, akkor anyád leszek, sirodát gondozni fogom!

Az ifju nő térdre esve kéri az anyát. Hiába! Az anyja szigorú tekintete elhallgattatja kéréseit.

Csak rövid ideig!

Nagy partie vétel folytán harisnyák, keztyűk, tricok, férfi- és női fehérneműk, Calaucsnik és boák hallatlan olcsó árban (míg a készlet tart) szerezhetők be. ●●●●●●●●●●

ÁRJEGYZÉK. Női calaucsni Ia. — frt.	1-10-161
Gyermek Jäger trico — — — — —	—45
Gyermek női kamásli — — — — —	—35
5 réti gallér — — — — —	—12
6 pár rabkötött harisnya — — — — —	1-
Gyermek sapkák — — — — —	—25
Zsebkendők — — — — —	—3
Gramophon — — — — —	15-
Gramophon dupla lemez — — — — —	2-
1 doboz Gramophon tü — — — — —	—25

Gramofonok szakszerű javítása.

Tisztelettel:

Klein Sándor és Vilmos

játék- és díszműáruháza

Rákóczi-ut és Szaniszló-utca sarkán.

Kmetty Károly: Dehogyan változunk!

Hock János: Hát nem Kmetty hirdette mindig a teljes független Magyarország közjogi elméletét.

Kmetty Károly: De a törvény tiszteletét is! **Hock János:** A törvénytisztelők már addig megy, hogy nincs különbség már a 48-as és 67-esek közt, legföljebb az, hogy törvénynek ismertük el a kvótaemelését.

Szól ezután a kiegyezésről s azt állítja, hogy a kiegyezés rosszabb, mint a Széll-Körber-féle, melyet pedig Ausztria elfogadott volna. (Élénk ellentmondások) Tessék csak megkérdezni az államtitkár urat.

Kiáltások: Közjogi vívmányok!

Hock János: Nem kicsinylem azokat, de ezek nem visznek közelebb az önálló vámterülethez; azt csak akkor fogjuk megcsinálni, ha erőnk lesz hozzá. Ezt az átmeneti Házat 67-es alapon választották meg.

Thaly Kálmán: Oh! Minket 48-as alapot!

Hock János: Megengedem, Debrecen erős függetlenségi érzelmű polgársága.

Szatmári Mór: Hát jön Kecskemét?

Hock János: En igaz, hogy legutóbb 48-as politikát adtam, mert láttam, hogy a 67-es alap megbukott s ezt többé semmiféle erőszakkal feltámasztani nem lehet.

Hock ezután arról beszélt, hogy senki se hisz az önálló vámterületben. Mást beszélünk és mást érezünk! A függetlenségi eszme mind jobban csorbul. (Mozgás.)

Kelemen Samu: Az ilyen beszédetől!

Kiáltások: Menjünk ki!

Szatmári Mór: Mért nem beszél a tulsó oldalról?

Hock János: Citálja Kaas-Ivor egy hasonatát, hogy a függetlenségi párt most olyan, mint a teknős béka, melynek két páncélja van. A függetlenségi pártnak is egyik páncélja a

István vajda a szegény és fájdalomtól le-sujtva, földre szegezett szemekkel hallgatja anyját.

Majd megrázza hosszú hajfürtjeit, előveszi hadikürtjét s megfújja. Hegy-völgy visszhangozza szavát. Hangja még a halállal tusakodókat is életre hívja. A vidék talpon van. Menekült serege visszatér, köréje csoportosul.

Mint egy lavina ereszkedik le a hegyről egyre szaporodó serege s az ellenség tömegébe hatolva, szétveri az első sikertől ittas török hadat.

A zaj messze hallatszik le: még messzebbre a győzelmi riadó. A két asszony szive repes örömben. István előveszi kürtjét s a vár felé fordulva fújja, melynek minden ablaka a gyertya csillárok fényében uszik, hol a két nő gazdag asztalt terít a győzőnek.

A tegerverőj és lárma egyre közelebb hallatszik: István vágat föl hada élén.

Megpillantva édesanyját, leszáll lováról, kezét csókol neki s meghatva kiált:

— Anyám! E győzelemmel neked adózom.

Az öreg szeméi könnyel teltek meg, ajkai remegtek.

István ifju nejét megölelve, gyöngéden kérdé:

— Ugy-e, te ki akartad nyitni a kaput?

— Igen István, én szeretlek... de félttem... rettegetem tőle.

— Tudom, — felelé István. Te hön szeretsz, de anyám még nálad is jobban.

kiegyezés — fölfelé; a másik páncélja a 48-as program lefelé s közepén van a teknős béka, mely bölcs állat, mert első kötelessége az életét védeni. (Taps a horvátok és a nemzetiségek padjain.)

Kiáltások: Ez függetlenségi képviselő? Szégyelhetné magát, hogy a horvátok tapsolnak.

Hoitsy Pál: A teknősbéka még nem olyan undok, mint a varangyosbéka.

Héderváry Lehel: Jól támogatod a javaslatot, János.

Hock János: En meggyőződéseim kifejtése végett és nem a mindenkifölött való támogatás végett jöttem ide. Kritikát akarok mondani és csak akkor támogathatom a kormányt, ha a nemzet a nagy megterhelésével járó terhekkel nem kapcsolatos.

Szünet után.

Hock János folytatja beszédét. Fejtegeti a magyar-horvát viszony történeti fejlődését.

Elnök: Figyelmezteti, hogy a tárgytól csak a Ház engedélyével lehet eltérni.

A Ház az engedélyt megadja.

Hock János: Vitatja, hogy horvát kérdés Strassmayer püspök óta van. A javaslatot a súlyos helyzetre és Kossuth kijelentéseire tekintettel elfogadja.

Bosóky Arpád a javaslat ellen beszél s végül határozati javaslatot nyújt be a statusquo fentartásáról s a javaslat mellőzéséről. Háromnegyed háromkor Farkasházi Zsigmond következett szólásra.

Farkasházi kéri beszéde holnapra halasztását, mert az körülbelül háromnegy óráig fog tartani.

A Ház az engedélyt nem adta meg.

Farkasházi Zsigmond ennél fogva belefog a beszédébe, 4 órakor szünetet kér, mely után tovább beszél a javaslat ellen.

Az ülés 5 órakor ért véget.

Költségvetés a pénzügyi bizottságban.

Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága tegnapi, csütörtökön délután kezdte meg a város jövő évi költségvetésének tárgyalását.

A közköltő emelés kérdése nagy számmal hozta össze a bizottság tagjait.

Rimler Károly polgármester elnökle alatt jelen voltak: Bordé Ferenc főjegyző, előadó dr. Molnár Imre, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, Komlóssy József, Beczkay Lajos, Balogh Döme, Darvassy Lajos, Lukács Ödön, dr. Berkovits Ferenc, Gerő Armin, Ragány János, dr. Kurländer Ede, Weisz Ernő, dr. Moskovits József, dr. Friedländer Samu és Dayka Endre aljegyző.

Bordé Ferenc főjegyző, mint előadó ismertette a város jövő évi költségvetését, amely szerint a tanács 10 százalékos közköltő emelést javasol a hiány tevedésére.

Az általános vita.

Előbb általánosságban tárgyalták a költségvetést.

Dr. Kurländer Ede a tanácstól valami ideát várt volna a jövedelmek fokozására vonatkozólag, amikor 10 százalékos közköltő emeléssel jön a bizottság elé. Adják vissza a

tervezetet a tanácsnak, hogy a bevételek fokozására nyújtson valami javaslatot.

Rimler Károly csodálkozik a felszólaláson. Ideákat nem a költségvetés során szoktak felszínre hozni. Új jövedelmi forrásokról gondoskodik a tanács s több ilyen munkát alatt van. A tanács nagy gonddal tárgyalta a költségvetést. A közköltőemelés a megszorított tanügyi kiadások stb. hozta létre.

Dr. Molnár Imre a tíz évi gazdálkodás eredményének látja a terhek felemelését, amely elől kitérni nem lehet. A város fejlődésével évről-évre fokozatosan kellett volna emelni a közköltőt, de nem tették. Az emelés nem a jövő fejlődésre kell, hanem az eddigi fejlődés hozta azt létre. A város fejlődésére büszkék lehetünk, de ennek meg kell adni az árát. A költségvetést elfogadja.

Balogh Döme tiltakozik a közköltő emelése ellen. Ez csak taktika, mert szeptemberben meg kellett volna lenni a költségvetésnek. Nem fogadja el a javaslatot, mert a mai viszonyok nem engedik meg a terhek növelését.

Rimler Károly válaszolt erre. A város fejlődését nem lehet megállítani.

Dr. Moskovits József ellene van a hosszú s eredménytelen általános vitának. A tételek tárgyalása hoz eredményt. A teher emelését szomorúnak tartja, de ha nem lehet kitérni előle, megszavazza. A közköltő ugyanis emelkedett az egyenes adó emelése révén. Az adóalap emelkedése nem volt egészséges, mert ezzel együtt nem emelkedett a vagyonosodás.

Beczkay Lajos a terhek emelésénél óvatosságot ajánl. A közköltő emelést a tisztviselők fizetésének emelése hozta létre. Az egyes tételknél, amennyire lehet, szállítsák le a kiadásokat.

A javaslatot általánosságban elfogadták s a

részletes tárgyalásra

tértek át.

A személyzet fizetésénél a városi tűzoltóparancsnok fizetésére felvett 3000 korona összeggett, bár az állást elvből helyeslik, törölték, mert az állás még nincs rendszeresítve. Ha az állást rendszeresítik, a jövő évben az előre nem láthatókkal fedezik a kiadásait.

A 2000 koronáig terjedő fizetéseknek a tanács a jövő évben a fizetésjavítás egész 100 százalékát bevette 22500 koronával.

Többen azt kívánták, hogy a 2000 koronán felüli fizetésű tisztviselők is kapjanak bizonyos százaléku emelést.

A tételt a bizottság függőben hagyta s utasította a főszámvevőt, hogy a mai folytatolagos ülésre készítsen számítást, hogy mily összegre rugna, ha az összes tisztviselőknek a felemelt fizetés eddig megapadott összeget újabb 15, továbbá újabb 20 százalékkal emelnék s ha a 2000 koronáig terjedő fizetések után a felemelt összeg 20 százalékkal s a 200 koronán aluliakét 15 százalékkal emelnék.

A rendőrlégénység létszámának 106 főre szaporítását, 6500 kor. több kiadással, elfogadták.

A kézbesítők ruházatára felvett 923 koronát törölték.

A vegyvizsgáló állomás felállítására felvett 3500 korona kiadást, mivel az intézmény még nincsen szervezve, törölték; éppen ugy törölték a tüdőbajosok rendelő intézetét vezető orvos tiszteletdíjára felvett 1200 koronát.

Hosszu és érdekes vita fejlődött ki a városi szőlőtelep ügyénél. A tanács beállította egyenlő összegben ugy a kiadást, mint a bevételt, azonban Komlóssy József gazd. tanácsos indítványozta, hogy a szőlőtelepet adják bérbe. **Dr. Molnár Imre** nagyhatású, lelkes be-

Haas Fülöp és Fiai Nagyvárad Rákóczi-ut

Rimanóczy-palota.

Cs. és kir. szab. szőnyeg és butorszővet gyárosok, magy. kir. udvari szállítók.

Az őszi és téli idény megérkezésével a t. c. közönség szives figyelmébe ajánljuk most érkezett szőnyegek, butorszővetek, ablakvédők, utazótakarók, függönyök, asztalterítők, storok.

Szabott árak!

Valódi keleti szőnyegek, perzsa, indus és smyrna minőségben.

Szabott árak!

Nagy választékban raktárunkon a HAAS-féle Agra és csomózott szőnyegek legjobbaknak vannak elismerve. Varrott paplanokban, gyapjutakarókban, lópokrócokban nagy raktár.

szédben kelt a telep védelmére. Meggyőzően mutatta ki, hogy mily fontos városi érdek a hogy teljes betelepítése s kimutatta annak további szükségét, a hegy fejlődése érdekében.

A lelkes, igaz alapokon nyugvó beszédet megélték, a tételt változatlanul meghagyták.

A költségvetés kiadási többi teteit elfogadták.

A függőben maradt teteiket s a bevételi rovatot a ma, szombaton délután 3 órakor tartandó folytatásos ülésen tárgyalják.

Az ülés este 7 órakor ért véget.

Az első napi tárgyaláson 8123 koronával csökkentették a kiadásokat, ami körülbelül 1 százalék közköltőnek felel meg.

Megfertőzött Körözs.

A biharszilági gyár szennyvize.

A Biharszilági Olajipargyár Részvénytársaság mezőtelegi telepén csak alig pár hete fejezték be a szennyviztisztító művek munkálatait. A munkálatok befejezték a műveket teljesen megfelelőknek találták a szakértők és megnyugtató nyilatkozatokat tettek.

A dezinficiáló művek azonban vagy felmondták a szolgálatot, vagy nem megfelelő, vagy pedig helytelenül vannak kezelve, mert a Körözs vize ismét megvan fertőzve és így a vízvezeték is veszélyeztetve van, ami különösen most a tifuszjárvány idején nagyon fontos és megszívlelendő.

A Körözson két hét óta naponként lehet látni kékes foltokat uszni, különösen a reggeli órákban. Az ilyen foltok csakis az olajgyár szennyvizétől keletkezhetnek. Az olajfoltok feltűntek Gerő Armin főkapitánynak is, aki azonnal intézkedett, hogy a szennyviz eredetét megtudják. A rendeletre Gere Károly rendőr-ellenőr a Körözs folyásával szembe felment egészen a város végeig és a kőolajat tartalmazó foltok még miadig tartottak, miből következtetve, kétségtelenné lett, hogy a szennyviz nem a város területéről került a Körözbe, hanem a szomszédos helységek valamelyikéből.

Gere ellenőr szemléjéről megtette jelentését a főkapitánynak. A tanúsága szerint ez a folyadék naponként a reggeli órákban szokott a városon keresztül uszni. Gere valószínűnek tartja, hogy a kőolaj a biharszilági gyárból kerül a Körözbe. Tapasztalata szerint a szennyvizet éjjel bocsátják a Körözbe, hogy reggelre már, mire esetleg illetékes egyének figyelmét magára vonná a kék víz, már a városon keresztül uszott. Azon a napon, amikor a főkapitány figyelmessé lett a vízre, a gyárban valószínűleg elkéstek a szennyviz bebocsátásával és így érkezett később Nagyváradra a víz.

A kőolajfoltok feltűntek a központi járás főszolgabírójának is, abból azonnal mintát vettek. Hasonlóképpen járt a nagyváradai rendőrség is, a tegnapi napra ez ügyben ki is tüzte a tárgyalást.

A tárgyalás tegnapi elmaradt, ugyanis Korbuj László, az országos halélettani és vegy-kísérleti állomás igazgatója tegnap Nagyváradon járt és itt a halkonzerv-gyár megvizsgálásával

egyidejűleg a Körözs vizéből vett mintákat is magával vitte és a vegyelemezés után megfogja állapítani, hogy mennyire veszélyes a szennyviz a Körözre. Korbuj mintát vitt még a Moskovits-gyár szennyvizéből is, mert feltehető, hogy a gyár vize szintén megfertőzi a Körözset.

A vélemény, illetőleg a vegyelemezés után kívánja a közönség a hatóságtól, hogy az olajgyár szennyviz dezinficiáló készülékeit teljesen megfelelő gépekkel cseréljék fel, n-hogy hasonló esetek forduljanak elő.

A Breider-ház katasztrófája.

Kit terhel a felelősség.

A borzalmas szerencsétlenség, mely tizenhárom ember életét oltotta ki, még igen élénk emlékezetében van a közönségnek, mely izgatottan várta a bíróság által kiküldött szakértők véleményét. A bírósági szakértők véleményük elkészítésére nyolc napot kértek, mely tegnapelőtt járt le. Tegnap a szakértők benyújtották véleményeiket, melyet fontos és alapos tanulmányozás után készítettek el.

A véleményből adjuk a következőket:

A pillérnek a pincében lévő része robbant szét az abban volt rossz anyag miatt. A pillérben jó téglá volt, azonban a jó téglá közé ócska tégladarabokat raktak. A pillér szétrobbant része nem is cementbe, hanem mészhabarsba volt rakva, amely anyag nem volt kellőleg megszáradva a reá nehezülő súlyok felrakásakor. Ez a nedvesség okozta azt, hogy a mészhabarsba rakott anyag szétmálott a reá nehezülő súly következtében.

Hasonló anyagból van a többi pillér is és azokon látszik is a repedés, melyből következtetve, azok is össze fognak omlani, ha megfelelő intézkedésekkel meg nem akadályozzák. Ezekből a még meglévő pillérek közül, illetőleg az azokon látszó repedésekből arra lehet teljes határozottsággal következtetni, hogy a hasonló repedések voltak az összmolt pilléren is, amit azonban nem vettek észre, vagy észrevettek, de nem vették figyelembe.

Megállapították a szakértők, hogy a mészhabarsba rakott falnak négyzetcentiméterenként Budapesten 8 és Nagyváradon 7 kilogramot kell megbírnia.

A jelen esetben a terhelésekből számítva egy négyzetcentiméternek csak öt és fél kilogramot kellett volna megbírnia és a pillér még ezt sem bírta. Természetes, hogy ezek a számítások csakis a megfelelő anyag és munka mellett állanak meg. Kétségtelen tehát, hogy a jelen esetben a rossz anyag volt az oka a katasztrófának.

A szerencsétlenség anyagi részéről Szász Róbert a felelős, azért mert nem adott megfelelő anyagot. A szerencsétlenség bekövetkezéséért közvetlen a munkavezető pallér a felelős, mert nem kísérte figyelemmel az épületrészeket és nem vette észre a pilléren mutatkozó repedéseket. Az iratok között ott vannak az

összes tervek, amelyet a hatóság is láttamozott és azok, melyek szerint a munka haladt. Ezek mellett van több fényképfelvétel, mely a kérdéses pillért és a szerencsétlenség színhelyét illusztrálja teljes hűséggel.

A vélemények átvizsgálása után a vizsgálóbíró azonnal meg fogja tenni a kellő intézkedéseket.

Bankógyárosok Nagyváradon.

Összezsált 22,800 korona.

Tapaszi és Szabó a Biharmegyében már mindenki által ismert álbankógyárosok most ismét beszélgetnek magukról. Ez a két ember a szélhámosok királyának mondható. És a mi fő, melyben ők utólrhetetlenek, szélhámoságukat üzletszerűleg üzik még pedig évi 100—150000 korona évi forgalommal. Ez az óriási összeg mind hiszékeny emberek naivitásából és becsapásából keletkezett úgy, hogy a törvény még csak nem is büntetheti érte a két bankógyárost.

Szabóék eddigi sikereiken felbuzdulva, Biharmegyéből a szomszédos vármegyékbe helyezték át üzleteiket és ott próbálnak szerencsét, még pedig eddig meglepő eredménnyel. A mostani csalásukban 22,800 koronáról van szó melyet három hó alatt harácsoltak össze. Az esetről tudósításunk a következő:

Szabó Lajos és Tapaszi Károly a nyár folyamán Nádudvarra mentek és ott Hodosi Antal nádudvari lakostól 1000 koronát kértek oly ígéret mellett, hogy annak ellenében 3000 koronát fognak adni hamis pénzben, mely kiállítására nézve oly tökéletes, hogy attól a valódi pénzt nem lehet megkülönböztetni. Hodosi az 1000 koronát meg is küldte, azonban az ellenértéket nem kapta meg. Többszöri sürgetés dacára is a pénz nem érkezett, végre is belátta Hodosi, hogy be van csapva. Most azon töprengett, hogy miként szerezhetné vissza a pénzét Tapasziéktól.

Hodosi elhatározta, hogy belép a Tapaszi-téle szövetségbe és ő is hozzá fog a pénzkeresethez. Pár nap alatt ment az üzlet. Hodosi Nádudvaron tömegestől kereste a gazdákat, kik az ő rábeszélésére könnyen megkötötték az üzletet. A gazdák közül Molnár Mihály 2000, Balogh Imre 2000, Majoros Gábor 1200, Majoros Mihály 1300, Kuik Lajos 2000, Szabó Imre 2000, Iványi Sándor, Danka Lajos, Fekete Ferenc, Bökönyi Lajos, Varga Gábor, Katona József 2—2000 koronát juttattak Hodosi révén Szabó és Tapaszi kezéhez.

A gazdák beküldték a pénzt Szalárdi-utca 6. szám alá, hol Tapasziék egy külön irodát tartottak, hol egy Tonfeder Samu nevű embert tartottak, mint igazgatót. Szabóék Tonfeder Faragó névvel ruházták fel és úgy szerepeltették mint igazgatót. A becsapott embereknek azt mondták, hogy a bankógyár Budapesten van, Nagyváradon csupán egy fiókja van. A felekhez intézett levelekben mindenütt csak annyi volt aláírva hogy: *Az igazgatóság.* A

MIT IGYUNK?

gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai

hogy egészségünket megóvjuk, mert csak a természetes szén-savas ásványvíz erre a legbiztosabb óvószert.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szén-savas ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyvíz; dus szén-savtartalmánál fogva nemcsak biztos óvószert fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógsóknál fogva kitűnő szere a legkülönbözőbb gyomor-, légcső- és húgyúti betegségeknek, 26 év óta bebizonyosodott, hogy még ragályos betegségekkel is, mint typhus, cholera megküzdtek azok, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai Ágnes-vízrel éltek. Legjelesebb orvosi szakértelműek által ajánlva. Számos elismert nyilatkozat a forrás ismertető füzetében olvasható. Háztartások számára másféltiterenél valamivel nagyobb üvegekben minden kétes értékű mesterségesen szén-savval feltöltött vízzel, sőt a szódavíznel is olcsóbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szerveztettek ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskészítés. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben.

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél és légcsőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Kedvelt borviz!

Főraktár: KISS KÁROLY urnál Nagyváradon.

keltezés természetesen mindég Budapestről történt.

A fent felsorolt emberek több levélben sürgették a hamispénzt, azonban a sok sürgetésre mindég csak az volt a válasz, hogy várjanak. Érdekes egy levélben az igazgatóság (?) azt írta a félnek, hogy a bankóprás elromlott s nem adja ki tisztán a bankjegyeket, miért is kénytelenek voltak elküldeni a prést egy berlini gyárosnak, hogy javítsa ki. Addig tehát, míg onnan nem érkezik meg a prás, legyenek türelemmel, mert csak így szolgálhatják közös ügyüket.

A jó gazdák vártak, Hodosi örömet, mert a kerített pénzen osztozott Tapasziékkal. A prás azonban nagyon sokáig talált jönni, illetőleg nem jönni, a felek végre is megunták és feljelentést tettek a nádudvari csendőrségen, hol azonnal hozá fogtak az ügy kinyomozásához. Tegnap délelőtt Nádudvarról Boda Miklós csendőrzetű csendőr és Mogyorós Ferenc csendőr Nagyváradra jöttek és itt Eleméry Ferencről segítséget kérve, megjelentek Szilágyi Dezső-utca 29. szám alatt lakó Tapaszi Károlyt, valamint Szabó Lajost letartóztatták.

A két gyárost a csendőrök, valamint Vass nyomozórendőr-ellenőr a rendőrségre kísérte, hol mindkét embert lezárták. A bankógyárosoknál házkutatást is tartottak, azonban a hamispénznek, vagy prásnak semmi nyoma sem volt.

A két szipoly végre talán megfogja kapni büntetését, mert van panaszos. Nem ártana olyan büntetéssel sújtani őket, hogy örökre elmenne a kedve a hasonló manipulációktól.

UJDONSÁGOK.

* **Városatyajelölés Olasziban.** Nagyvárad város függetlenségi pártja két városrészben: Váralján és Ujváron már megtette a közeledő városatyaválasztásokra a jelöléseket. A kerületi választmányok megállapodását közöltük lapunkban. Az olasz kerület függetlenségi pártjának választmánya e dologban vasárnapi ülésén fog határozni, melyre dr. Dóri Ferenc kerületi pártelnök az alábbi meghívót bocsátotta ki:

Meghívó.

Felkérem az olasz városrész 48-as párt választmányi tagjait, hogy dec. 1-én, azaz vasárnap d. e. 11 órakor az újvárosi népkör helységében megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: A törvényhatósági tagok választása ügyében való eszmecsere.

Dr. Dóri Ferenc,
olasz ker. elnök.

* **A jászvári prelátus és a fürdői vasut.** Mint jó forrásból értesülünk, dr. Takács Menyhért prelátest mostani nagyváradai tartózkodása alatt behatóan informálták a készülő fürdői vasut ügyéről. A prelátus nagy érdeklődéssel kíséri az ügyet s annak minden részletéről tájékoztatta magát. A tervek a prelátus tetszését megnyerték s kijelentette, hogy a fürdői vasut létesítését a maga részéről úgy a két fürdő, mint a közönség érdekében állónak tartja és annak megvalósítását hathatósan támogatni fogja. Végleges választást december hó közepén közli a tervezőkkel. A prelátusnak ez a határozott állásfoglalása minden esetre sokat

lendít a közérdekű vállalat mielőbbi sikerén.

* **A husárok leszállítása.** A husárok leszállítása ügyében a múlt héten értekezletet tartott a nagyvárad-i hentes- és mészáros iparosokkal Rímle Károly polgármester, azonban a tanácskozásnak nem lett konkrét eredménye, csupán annyi, hogy a szakiparosok elhatározták, miszerint egymásközt megbeszélnek a husárok ügyét s megállapodásaikat közölni fogják a polgármesterrel. Az iparosok meg is tartották értekezletüket s a felvett jegyzőkönyvet megküldték a polgármesternek. E szerint a mészáros- és hentes iparosok elhatározták, hogy december hó 1-től osztályozzák a husokat s a következő árakat állapították meg: marhahús: I. osztályu kilója 1 kor. 28 fill., II. oszt. 1 kor. 12 fill., III. oszt. 1 kor. 04 fill.; sertéshús: I. oszt. kilója 1 kor. 44 fill., II. oszt. 1 kor. 36 fill., III. oszt. 1 kor. 04 fillér. Kéri a polgármestert, hogy a piaci elővásárlást korlátozza, mert ez nagyon megnehezíti a helyzetüket, mivel másodkézből beszerzett állatok husát nem képesek olcsón adni.

* **A fürdővasut ügye.** Tegnap szímkunkban iruk, hogy a jogügyi bizottság nem foglalkozott érdemlegesen a fürdővasut kiépítésének kérdésével s visszaadta azt a tanácsnak, hogy kellőleg készítse elő az ügyet. Ennek a huza-vonának hátrányát a nagy közönség érzi meg mert még bizonytalanabb időre tolja ki a vasut létesítését. Az egész ügy kezeléséből az látszik, hogy a közönség érdekei ellen a városházán valóságos komédiát űznek a dologból. Ugy látszik a sok huza-vonát az engedményesek is megelégtették s Hankovits Ferenc és dr. Tóth Ferenc engedményesek ennek kitejezést is adtak tegnap a polgármesterhez intézett beadványukban. A beadvány érdemi része a következő:

Már a múltan tapasztalható volt, hogy Bordé Ferenc főjegyző ezen ügynek előadója az egész fürdő vasuti kérdésben oly magatartást tanúsított és tanúsít, hogy alulirottak ez iránt egy ízben írásban, az alig múltban pedig tekintetes Polgármester ur előtt szóval tettünk panaszt. Előadó ur különféle közigazgatási módoszatokkal huza-balasztani látszik a szóban forgó ügyet; így például a tegnapi jogügyi bizottság kinyilatkoztatta, hogy kész akár holnap ismét összeülni, hogy az előadó és a főmérnök ur az általunk benyújtott tervezetek és terület használati szerződés pontozatait felülbírálatra elkészítik, Bordé Ferenc főjegyző idegesen tiltakozott ez ellen, hivatkozva rendkívüli elfoglaltságára. Tapasztalatunk az, hogy a városházán az előadó urral ellentétben az összes hivatalok a fürdői vasut ügyében mindenkor készségesen és közszeretettel járnak el, mint pl. e jelen esetben is. Kőszeghy főmérnök ur, aki átérzve ezen kérdésnek a közérdekekkel való összefüggését, a tervek azonnali átvizsgálására és tanuimányozására késznek nyilatkozott. Amit már ma reggel elintézve Bordé Ferenc főjegyzőhöz át is küldött. Képviselőtünkben Reichel mérnök az ügy szorgalmazása miatt előadó urnál az ügy sürgősségére való tekintettel interveniálni akart, aki ismételten idegesen elutasította azzal, hogy egyéb dolga van, minek következtében az ügy meghatározatlan időre elodázódik. De már ezzel a mi békés türelmünknek is vége szakadt. Tekintetes Polgármester ur, tisztelettel utalunk polgármester urnak a fürdői vasutak tárgyában tett többszöri lelkes nyilatkozatára, melyeknek alapján tisztelettel és bizalommal kérjük, hogy a fürdői vasut tárgyát felölelő ügyek előadói tisztét az úgy látszik más ügyekkel túlhalmozva levő Bordé Ferenc jegyző kezéből elvenni és azzal a tanács bármely más tagját megbízni méltóztatassék.

* **Szunnyogh Andor fegyelmi ügye.** Szunnyogh Andor, céffai felfüggesztett szolgabíró fegyelmi ügyében a megyei főügyész véleményében foglalkozik a Szunnyogh ellen felhozott vádakkal és azok mérlegelése után, tekintettel fiatal korára, javasolja, hogy Szunnyogh Andort a fegyelmi választmány 500 korona pénzbüntetésre ítélje. A fegyelmi ügygyel legközelebb fog foglalkozni a fegyelmi választmány.

* **A tűzoltó-intézmény rendezése.** Már többször említettük, hogy a nagyvárad-i tűzoltó-intézmény mennyire elhanyagolt állapotban van. Amellett, hogy a tűzoltók létszáma csekély, még nagyobb baj, hogy a mostani viszonyoknak megfelelő tűzoltószerek sem állnak rendelkezésre. Ha a győrihez hasonló tűzvész ütne ki, tehetetlenül állana a tűzoltóság, mert egy 2 emeletes épületet nem tudna megközelíteni. Mezey Mihály önk. tűzoltó főparancsnok és Gerő Armin főkapitány újabb előterjesztést tettek e tárgyban a városi tanácshoz, amelyben felemlíti, hogy ő és a főkapitány, bár megbizattak a szükséges tűzoltószerek beszerzésével, de erre azért nem érezték magukat feljogosítva, mert nagy általánosságban bizattak meg s a nagy értéket képviselő beszerzés fedezésére nincsenek tájékozva. Különböző elsőbb szükségnek tartják, hogy a szakértő tűzoltói főparancsnoki állás rendszeresítették, amelyről mielőbb gondoskodik a város. Az új parancsnok fogja meghatározni, hogy minő szerek beszerzése szükséges. Az új parancsnoki állás szervezésével egyidejűleg szabályrendelet is kell készíteni. Addig is azonban, míg mindezekkel rendben lesz a tanács, javasolja a főparancsnok, hogy kendertömlőket, összekötő kapcsokat, sugárcsőveket, vasvillákat, lapátokat és fejszéket szerezzen be a város.

* **Olasó tűzifa a munkásoknak.** A nagyvárad-i szocialista párt kérvényt adott be Nagyvárad városához, hogy tekintettel az óriási magas faárakra, a város szerezzen be 100 vasuti waggon fát s azt önköltségi áron bocsássa a munkások rendelkezésére. A kérelemnek a közgyűlés helyt adott s utasította a polgármestert, hogy a szükséges vasuti kocsi rendelkezésre bocsátása iránt járjon közben a kereskedelmi miniszternél. Rímle Károly polgármester a közgyűlés utasításának eleget tett. A napokban fenn volt Budapesten a kereskedelmi miniszternél, aki a legnagyobb készséggel tett eleget a kérelemnek s utasította a kolozsvári vasuti üzletvezetőseget, hogy a 100 waggont azonnal bocsássa a jelzett célra rendelkezésre. Így a kérdés legnehezebb része: a szállítás biztosítva lévén, a polgármester a további intézkedéseket is megtette. Ugyanis a polgármester ha Roche és Darvas cég lunkaszpári erdőkezelősnél a száz waggon tűzifát megrendelte. Így az olcsó fára igényt tartó kishivatalnokok és munkások a v. velencei állomáson átveendő egy köbméter hasáb bükfát 6 korona 20 fillérért és egy köbméter dorongfát 5 korona 44 fillérért kapják meg. A jelenlegi faárak mellett ez az árkedvezmény valóban jelentékenynek mondható. A kedvezményes fára igényt tartani jogosultak jelentkezzenek Kemény Ignác ker. r. biztostnál, ahol kiki viszonyainak igazolása mellett a saját szükségletére (de csakis kizárólag erre) igényelt fa árát lefizeti, ugyanott utalványt kap, amelynek ellenében a várad-velencei állomáson a kifizetett és kiutalt tűzifát átveheti. Az ipartestület elnöksége erre vonatkozólag a következő felhívást adta ki: Varosunk tek. polgármeste ismerve az iparosság szorult helyzetét, annak könnyítéseül 100 waggon tűzifát rendelt azon célból, hogy azt iparosoknak és a város szorongatott helyzetben lévő polgárainak beszerzési áron szétosztassa. Kénnélfogva iparostársaimat értesitem, hogy amennyiben az

előnyös árban kiosztandó fát igénybe óhajtják venni, forduljanak Városház II. emelet, Kemény Ignác rendőrbiztos urhoz, hol a díj lefizetése után a fát a velencei vasuti állomáson átvehetik. A fa ára hasábfá méterje 6 kor. 20 fillér, dorongfa méterje 5 kor. 44 fillér. Nagyvárad 1907. november 29. Bertsey György ipartest. elnök.

* Kórházi személyzet szaporítása.

Dr. Fráter Imre kórházi igazgató-őorvos tegnap előterjesztést tett az alispánhoz, hogy tekintettel arra, miszerint az ápoló-apácák már nem képesek a műtétek alkalmával a nehéz segédletet nyújtani, mivel nagy számban fordulnak elő operációk, a kórház választmánya egy műtő-embert alkalmazzon, aki a műtétek alkalmával segédkezzen.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: Traviata.

Vasárnap: Casanova.

Traviata.

A műértő és zenekedvelő közönség igazi élvezettel hallgatta végig tegnap Verdi gyönyörű zenéjű operáját. Helyszűke miatt, sajnos, nem méltathatjuk érdeme szerint az előadást minden részletében, mely a lehető legjobb volt, amit vidéki színtársulat csak produkálhat. A nyílt színen lépten-nyomon felzúgó tapsvihár bizonyította az osztatlan tetszést. *Károlyi* Leona igen szépen énekelt és játszott, *Torongi* nem különben. *Szánthónak* különösen szép sikere volt; egyik remekül énekelt áriáját meg kellett ismételnie. A kisebb szerepekben Tóth József, T. Pogány Janka, Lányi, Szende és Vank jeleskedtek. A zenekar Rück Károly vezetése alatt biztosan és igen szépen játszott, az énekkar is jó volt. Igen jól sikerült a harmadik felvonás nagy fináléja. Mindenkinek melegen ajánljuk az opera meghallgatását.

Dr. K. J.

Vasárnapi előadások. Ma délelőtt tíz órától kezdve a színházi pénztár már rendelkezésre áll a vasárnapi publikumnak. Jegyeket lehet váltani mind a két előadásra. Délután színpadra kerül Josett kisasszony a feleségem, a legsikerültebb, legkedvesebb francia vígjátékok egyike. Ekte új szereposztással a Casanovát adják. A Casanovát régóta ismeri a nagyvárad közönség. Rendkívül hatásos, megkapó operett: pompás, érdekes mesével, vidám szöveggel invenciózus, ötletes muzsikával. A főszerepeket Tábori Frida és Szántó Gáspár játsszák.

ÁVIRATOK.

Szereplő darabont.

Budapest, november 29. A pestvidéki kir. törvényszék esküdtbirósága ma Tököli kisgazda bűnügyét tárgyalta, melyben az az érdekes, hogy a vádlottat Sélley Sándor nyugalmazott államtitkár, a darabont kormány egyik exponált embere védte. Sélley ugyanis nyugugalomba vonulása óta ügyvédi praxist folytat.

Incidens a Házban.

Budapest, november 29. Farkasházi Zsigmond képviselőnek ma a Ház nem engedte meg, hogy beszédét másnap mondhasa el. Ezért Farkasházi oly annyira visszaélt a Ház türelmével, hogy 4 órákor még csak szünetet kért. Szünet alatt izgalmas szóváltás támadt közte és Wekerle miniszter közt, aki erősen megróttta e visszaélését.

— Engem a Ház provokált, válaszolt Farkasházi, mert példátlan eset, hogy ellenzéki képviselőnek a beszéd másnapra halasztását ne engedték volna meg.

— Te semmi vagy, válaszolt Wekerle és otthagya Farkasházit.

Gondoskodás a visszavándorlókról.

Budapest, nov. 29. A képviselőház közlekedési bizottságának mai ülésén Kossuth nevében Szerényi államtitkár kijelentette, hogy Kossuth a Máv. igazgatóságát utasította, hogy az államvasutak összes vasútépítési munkálatainál a visszavándorlókat vegye figyelembe.

NYILTTÉR.

21 éves polgár-leány, egyetlen gyermek, 100,000 korona készpénzhozománnyal, szerény, jó kedélyű, jelentéktelen testi hibával, *nőül* *nonne* szolid, habár vagyontalan uri emberhez. Ajánlatok intézendők: „Hymen“, Berlin 18. címre.

Kelemen Béla

könyvkötészete

NAGYVÁRAD,
Nagypiac-tér,
(Andrényi-palota.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, nov. 29.

Buza okt.	50 kilogrammonként	12.57
Buza ápr. 1908	—	11.91
Rozs ápr.	—	11.81
Zab ápr.	—	8.51
Tengeri máj. 1903.	—	7.32

Értéktözsde.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, nov. 29.

Osztrák hitelrészvény	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	734.75
Leszámitoló bank	—	463.—
Rimamurányi	—	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	—	644.50
Közuti vasut	—	528.50
Városi villamos vasut	—	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1907. nov. 29.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.—
Magyar nyereséj sorsjegy kölesön	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	140.—
Osztrák járadék papírban	—	95.25
Osztrák járadék ezüstben	—	96.50
Osztrák járadék aranyban	—	113.75
Osztrák korona járadék	—	95.25
1860. osztr. államsorsjegyek	—	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	1780.—
Magyar bitelbank-részvény	—	733.50

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Irta: Daniel András.

(Franciából.)

71

Ezen a csigaalaku uton fogadta Melina Oszkár és mivel az uraság sohasem járt erre, nem kellett felfedezésről tartania. Ami a többi cselédet illeti, azoktól igyekezett óvakodni. De minden felesleges óvakodás nélkül. Mert kivéve az öreg, süket szakácsnőt, aki előbb megölette volna magát, semhogy ilyen késői órában kijöjjen, a többi cselédnek mindegyiknek megvolt a maga szerelmi története, bohósága, amit elhallgatott.

— Ah? mennyire vágytam már önt látni, önnel beszélni! — turbékolta a szerelmes komorna, két erőteljes kar által átölelve.

Lauriol Oszkár azonban nagyobb kedvet mutatott a hallgatáshoz, mint a beszélgetéshez. Egy csókkal le tudta zárni a fecsegő ajkakat.

— Apropos — kiáltott fel Melina egy pillanatra kiszabadítva magát az ölelésből — képzelje csak, ma elég ostoba voltam megrémülni a márkiné asszony egy története miatt.

— Miféle történet volt az? — kérdezte a titkos ügynök.

— Oh! nem valami világos!... Azt hiszem, a solgrési bűntényről lesz összefüggésben. Urnőmnek valami ellensége állítólagosan belopódzott az Offemont-urcai palotába és ott valami piszkos dolgot követett el. De akaszszanak fel, ha tudom, miről van szó.

Ez a közlés sajtószerepen lehűteni látszott a »Pince-coeur«-nek nevezett Lauriol szerelmi felhevülését.

— De miért rémitette meg ez a dolog önt? — kérdezte nagyon megváltozott hangon.

— Oh, butaság az egész... Nem is merem megmondani önnek... Egészen oda voltam, mikor a márkiné elbeszélte nekem... Aztán tudja nagyon, de nagyon szeretem az urnőmet és ha valami bajba keveredne...

— Végre is nem a maga hibájából történe...

— Parbleu!... Mikor gondolkodni kezdtem fölötte, egészen biztos voltam abban... De első pillanatban...

— Nos, mit?

— Ostobaságok jártak az eszemben!...

— Például?

— Azt kérdeztem magamban, nem követtem-e el hülyeséget, mikor magát az Offemont-utcában elfogadtam... Igen... képz lje!... De hát mit akar... akkor még alig ismertem magát...

— És most hogy ismer, első gondolata volt bennem kételkedni... — mondá Oszkár hideg gunnyal.

— Ne mondja azt kis Nonosse-om — kérlette a szerelmes leány, aki már kitalálta a kedves névre ezt a becéző formát. — Nincs igaza. Ellenkezőleg azt kértem magamban, hogyan is tudtam...

— Semmi frázis! — szólt közbe idegesen a másik. — Csak egy szót még: Lenyelte a falatot?

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Rabló. Ön jól gondolta. Természetes, hogy a »Rablók a padláson« című cikkünk nem történt úgy, mint olt volt. A lövések meg éppen nem revolverből, hanem vadászfegyverből történtek.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szives meghívás.

Ideiglenes üzlethelyiségeinkből **átköltöztünk véglegesen Bémer-tér, Pannónia mellett**, a Központi Takarékpénztár új palotájába.

Tisztelettel felkérjük a t. vevőközöniséget egy **próbavásárlással** meggyőződni arról, hogy

jobban, olcsóbban

sehol nem lehet vásárolni, mint nálunk.

Női ruhaszövetek, vászon és asztalneműekben

a legujabbakat adjuk, **jutányosabban, mint bárhol.**

Szőnyeg,
függönyökben

és egyéb oikkekben
állandó alkalmi vételek.

Nagyobb bevásárlásnál a legkedvezőbb
fizetési feltételek.

Mosó árukért teljes felelősséget vállalunk.

Kevésbé tehetős emberek
idényből
kimaradt gyermek- és női felöltőket
2.50, 3, és 4 forintjával vehetnek
amíg a készlet tart.

Midőn még hálás köszönetünket fe-
ezzük ki is eddigi támogatásért, kérjük azt
részünkre új üzlethelyiségünkben is fenn-
tartani.

Kiváló tisztelettel

Wallerstein
Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannónia mellett.

NAGY VÁLASZTÉK
női és gyermek felöltőkben.

Iroda áthelyezés.

Goldberger A. V.

cég tisztelettel értesíti m. t.
ügyfeleit, hogy 35 év óta tevéllő

Hirdetési irodáját

(jelenleg Budapest, IV. Váci-utca 20 sz.)

1907. november hó 10-ikén

(saját házába)

Budapest, IV., Molnár-u. 38. sz.

helyezi át.

Hirdetések felvétele a világ összes
lapjai és naptárai részére. 305 1-0

A „Tiszántul“-ra

előfizetést küldeni

minden nap lehet

aki már ma előfizet egy évre,
az január hó 1-ig a lapot
ingyen kapja.

Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.

24

Tisztított

baromfi- és vadas-

kereskedés.

December 1-én, Nagy Sándor-uteában (Weisz-
lovits-ház) a Czillér Imre áruháza mellett fővárosi
mintára berendezett

tisztított baromfi és vadas kereskedést
nyitotok.

Ugyanitt naponként frissen érkezett koppasztott
liba, pulyka, stíriai kappan és csirke, nemkülön-
ben vadsertés, őz, nyul, fogoly, fácán stb. To-
vábbá minden nap

frissen sült libamáj és tőpörtyü,

ugyszintén meleg- és hideg baromfi-sülték kap-
hatók kisebb adagokban is.

Egyben elvállalom lakodalmak, keresztelek és
zsurokra hideg felvágottak kiszolgálását, büffék
rendezését megrendelés szerint.

Ezenfelül állandóan raktáron tartom a legfino-
mabb savanyu- és édesített gyümölcskonzerveket,
uborka árukat, friss gyümölcsöket és egyéb
különlegességeket.

Naponként friss teavaj és teatojás.

Ugyszintén tiszta olvasztott libaszirt olcsóbban
árusítok, mint bárki más.

Színházi szaloncukorkák csomagolva 10 fillér-
től 2 koronáig kapható.

Célom a legszolidabb árak mellett pontos és
lelkismeretes kiszolgálást nyújtani, miért is a
mélyen tisztelt háziasszonyok nagyrabecsült párt-
fogását kérem.

Mély tisztelettel:

B. Axelrad Mariska.

**Vadak a legmagasabb napi
áron vétetnek meg.**

Hirdetések

felvételnek
a lap kiadóhivatalában.

Ő. csász. és apost. kir. felségének legfelső elhatározása folytán.

A polgári jótékonycélokra szánt

XXXVIII-ik csász. és kir. államsorsjáték.

Ezen az osztrák birodalomban egyedül törvényesen engedélyezett pénzsorsjáték 18.889 nyereményt tar-
talmaz készpénzben 512.980 korona összegben.

A főnyeremény 200.000 korona.

A nyeremények kifizetéséért a csász. kir. lottójövedék kezkesedik.

A húzás visszavonhatatlanul 1907. december hó 19-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 K. A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál III. ker., Vordere
Zollamstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasúti
hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki. A sors-
jegyek portómentesen küldetnek szét. — A cs. kir. lottójövedék igazgatóság (államsorsjátéki osztálya.)

